

Görüş Yazısı / Opinion Article

SPOR FEDERASYONLARI BAŞKANLIK SEÇİMLERİNDE ORTAYA ÇIKAN UYUŞMAZLIKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sami MENGÜTAY¹, Osman BULDAN²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Gençlik ve Spor Bakanlığının Covid-19 Pandemisini öne sürerek, 2020 yılı sezonunun faaliyetlerinin bazı spor federasyonlarında tamamlanmaması nedeni ile bu sezonun esas alınmamasını belirten bir yazı yayınlaması sonrasında yapılan spor federasyonları başkanlık seçimlerinde ortaya çıkan uyuşmazlıklara ilişkin seçimlerde yapılan itirazların değerlendirilmesinin hukuki açıdan incelenmesidir. Yapılan itirazların genellikle üst üste federasyon faaliyetlerine katılma haline dair itirazlar, tamamlanmamış sezon yönünden itirazlar, delegenin ilgili kulüpte üye olup olmadığına ve Noter kur'ası konusuna ilişkin itirazlar olduğu görülmektedir. Türk Sporunun geleceği adına spor federasyonları başkanlık seçimlerinin herhangi bir tehdit ve baskı oluşturulmadan özgür iradeyle yapılabilmesi ve bunun sonucunda gerçekten tam bağımsız olan spor federasyonlarının mevzuata ve hukuka uygun olarak göreve gelmesi için yaptığımız bu çalışma, mevcut uygulamalar üzerinde olan kuramsal olgular ışığında betimleyici öngörü ve değerlendirmeler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Federasyon başkanlık seçimi, seçim yönetmeliği, uyuşmazlık, spor hukuku

EVALUATION OF DISPUTES ARISING OUT IN SPORTS FEDERATIONS PRESIDENTIAL ELECTIONS

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the objections made to the elections regarding the conflicts arising in the presidential elections of the sports federations, which were made when the ministry of sports published an article stating that the activities of the 2020 season were not completed in some sports federations due to the Covid-19 pandemic, and that this season should not be taken as a basis. Objections made are generally objections to participation in federation activities in a row; Objections to an incomplete season; It is seen as objections regarding whether the delegate is a member of the relevant Club and notary drawing. In the name of the future of Turkish Sports, this study, which we have done in order for the presidential elections of sports federations to be held with free will without creating any threat and pressure, and as a result, for the fully independent and autonomous sports federations to take office in accordance with the regulations and law, is a descriptive foresight and analysis in the light of theoretical facts on current practices carried out within the framework of the evaluations.

Keywords: Federation presidential election, election regulation, conflict, sports law

1. GİRİŞ

Dünyada insanlık var olduğu sürece yönetimin karar alma merkezini insan oluşturmuştur. Bu bağlamda insan odaklı yönetimin amacı, belirlenen ortak hedefler doğrultusunda organize iş sürecidir. Günümüzde

¹ Fenerbahçe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/TÜRKİYE.
Sami.Mengutay@fbu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7623-7560

² Ankara Barosu Spor Hukuku, Ankara/TÜRKİYE.
Obuldan@hotmail.com

spor organizasyonlarının yürütülmesi aşamasında spor federasyonlarının başkanlık seçimleri sonucunda üst yönetimde bulunan kişilerin rolü oldukça önemlidir.

Spor yönetiminde temel amaç, spor faaliyetlerini bilimsel ve ortak akıl sürecinde bir yöntem olarak kullanmaktır (İmamoğlu ve ark., 2007). Bu çerçevede sportif faaliyetlerin yürütülmesini sağlamak ve geliştirilmesi için ortak ilkelere bağlı kalmak ve uygulama safhalarını doğru bir şekilde yapmak gerekmektedir (İmamoğlu, 1992). Uygulama safhaları olarak karşımıza genel yönetim süreçleri çıkmaktadır. Bunlar, planlama-örgütme-yürütme-koordinasyon ve denetimdir (Fayol, 1967). Bu süreçlerin gerçekleştirilmesi sırasındaki uygulama aşamalarında ilke ve yöntemler etkin olarak spor federasyonları başkanlık seçimlerinde ortaya çıkmaktadır.

Spor federasyonlarının statüsü 2004 yılında yürürlüğe giren ve 2011 yılında değişikliğe uğrayan 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu'nun Ek 9. maddesinde "Spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, gelişmesini sağlamak, sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak, teşkilatlandırmak, federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek ve Tahkim Kurulu kararlarını uygulamakla görevli ve yetkili, özel hukuk hükümlerine tabi bağımsız spor federasyonları kurulum" şeklinde tanımlanmıştır. 2004 yılında "özerk" olarak ifade edilen spor federasyonları, 2011 yılında yapılan değişiklikle bağımsız olarak tanımlanmıştır. Fiiliyatta da bakıldığında maddi gelir sağlayan SGM kanun ile "bağımsız" denen federasyonlara devamlı müdahil olmaktadır. Bunun en son örneği 6215 sayılı kanun ile Amatör Federasyonları yeniden tanımlayan ve düzenleyen kanun ile gelen bazı değişiklikler üzerine ortaya çıkmıştır (Köse, 2018).

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesindeki federasyon başkanlarının seçimi, göreve başlatılmaları, görevden alınmaları ile başkanlık seçimine katılacaklarda aranılacak şartları, seçimde oy kullanacak kişi, kurum ve kuruluşlar ile seçimle ilgili esas ve usulleri yönetmelik ile belirlenmiştir.¹ Bu yönetmeliğin 10. maddesi birinci bendine göre başkanlık seçimi; "yapılan seçim sonucunda en çok oyu alan aday, Genel Müdürün teklifi, Bakanın onayı ile federasyon başkanı olarak göreve başlatılır. Oyların eşitliği halinde Genel Müdür ve eşit oy alan adayların huzurunda, oluşturulan kurul tarafından çekilecek kur'a sonucu kazanan aday federasyon başkanlığına aynı usulle göreve başlatılır" usulü ile gerçekleşir. Ülkemizde tek bir merkezi yapı tarafından yönetilen spor, spor federasyonu başkanlık seçimlerinde şeffaflık ilkesi doğrultusunda yönetim ilkelerine bağlı kalarak hareket etmeyi gerektirir. Yönetim süreçlerini ve işleyişlerini doğru olarak uygulayacak, planlama sürecinde ülke sporunu yönetsel anlamda temsil edecek kişilerin doğru seçimi büyük bir öneme sahiptir.

Yürütme fonksiyonu burada etkisini göstermektedir. Seçimlerde başarının doğru sağlanabilmesi için üst yönetimin alacağı kararlar etken olmaktadır. Ancak ülkemizde yapılan spor federasyonları başkanlık

¹ Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Federasyon Başkanları Seçim Yönetmeliği, 12.02.2009 tarih ve 27139 sayılı Resmî Gazete

seçimlerinde birçok konuda uyuşmazlıklar söz konusu olmaktadır. Özellikle pandemi dönemindeki kapanmalara bağlı engellenen sezonlar sonrası yapılan başkanlık seçimlerinde usulsüzlük olduğuna dair çeşitli itirazlar dile getirilmiştir. Bundan başka federasyon başkanlıkları seçimlerinde spor kulüpleri delegelerinin yine usulsüz biçimde seçimlere dahil edildiği, kur'aldaki standart olmayan uygulamalar olduğu ve benzeri iddialar uyuşmazlıklara neden olmuştur. Bir sonraki bölümde en çok görülen uyuşmazlıklarla ilgili olarak belirlenen konu başlıklarına ilişkin açıklama ve hukuki yorumlara yer verilmiştir.

Uyuşmazlıklara neden olan itirazlar

Bir kulübün genel kurula delege göndermesinin ön koşulu, Federasyonca organize edilen ve tescil edilen faaliyetlere üst üste iki yıl katılmış olmasıdır. Üst üste kavramı, birbiri arkasına anlamına gelmemektedir. 2020 yılı Covid-19 Pandemisi nedeniyle Türkiye'de kayıp sezon olarak genel kabul gördüğünden ve federasyonlarca bu sezon faaliyetleri genel olarak yarıda kesildiğinden, sezon tamamlanamamış ve şampiyonlar belli olmamıştır. Dolayısıyla hem bu sezon tamamlanmamış hem de tescil edilememiştir. Geriye 2019 ve 2021 sezonları kalmaktadır. Bu bağlamda federasyonların Bakanlık yazısına istinaden herhangi bir alt disiplinde 2019 ve 2021 yıllarında tescil edilmiş faaliyet programlarından her iki yılda da birine katılmış olmaları o kulübe spor federasyonları 2021 seçimlerinde delege gönderme ve oy kullanma hakkını verir.

Tamamlanmamış sezon yönünden itirazlar

Genel olarak, Spor Federasyonları sezon başında faaliyet takvimlerini hazırlamakta ve yayınlamaktadır. Sezon başladıktan sonra ise Covid-19 Pandemisi gibi sağlık sorunları ya da lige katılım başvurusu olmaması ya da kulüplerden gelen talepler üzerine revize faaliyet takvimleri hazırlanmakta ve yayınlanmaktadır. Yani sezon başındaki faaliyet takvimi şu ya da bu sebeple değişikliğe uğramaktadır. Asıl olan ilgili Spor Federasyonunun yönetmeyi ana statüyle üstlendiği spor branşlarında faaliyet gerçekleştirmesi, yani ilgili kulüplere branşlarda yarışma imkânı tanınmasıdır.

Bir federasyon sezon başında ilan edilen faaliyet takvimini daha sonra revize etmiş ise, bu kulüplere duyurulmalı ve varsa itirazları için mehil ve imkân tanınmalıdır. Kulüplere duyurulmuş ve herhangi bir itiraza uğramayan revize faaliyet takvimleri bir yönetim kurulu kararına dayandığı için kesinleşir ve uygulamaya girer. Federasyon yönetim kurulu kararlarına ilişkin itirazlarda mercii, Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu olup, hak düşürücü nitelikteki süre tebliğden itibaren 10 gündür.²

Bu merasimi Spor Federasyonu tamamlamış ise, artık o sezona tamamlanmamış sezon denilemez. Zira değişikliğe uğrayan ve ilgili kulüplere tebliğ edilen ve itiraza uğramayarak ya da uğrayarak kesinleşen faaliyet takvimindeki müsabakaların tamamlanması ile sezon sona erer ve tamamlanmış olur.

² Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu Yönetmeliği, 28.01.2012 tarihli 28187 sayılı Resmî Gazete

Ülkemizde spor federasyonları yapı itibariyle tek branşlı ya da çok branşlı federasyonlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Tek branşlı federasyonlar bazıları kendi içinde alt müsabaka çeşitlerine göre faaliyet göstermekteyken, çok branşlılar ayrı ayrı faaliyet göstermektedirler. Çok branşlı federasyonlara örnek vermek gerekirse, Türkiye Cimnastik Federasyonunda Artistik Cimnastik, Ritmik Cimnastik, Trampolin, Aerobik Cimnastik vb olimpik olan ve olmayan birçok branş yer alırken ve Türkiye Kano Federasyonu akarsu, durgun su, deniz kanosu ve dragon tekne gibi müsabaka çeşitleri var iken, Türkiye Dans Sporları Federasyonu bünyesinde de Latin danslar, Tango, Free Style vs gibi branşlar bulunmaktadır.

Başta Türkiye Dans Sporları Federasyonu olmak üzere bazı çok branşlı Federasyonların sezon başında ilan edilen faaliyet takvimindeki bazı müsabakalarının oynatılmadığı yönünde itirazlar olmuştur. İlgili federasyon faaliyet takviminde değişiklik yapmadan oynatmayarak sezonu bitirmiş ise, o sezon tamamlanmış sezon olarak addedilemez. Zira sezon başındaki faaliyet takviminde ilan ettiği müsabakaları tamamlamamıştır. Hangi sebeple olursa olsun federasyon faaliyet değişikliği merasimini yerine getirmemiş ise aldığı bu karar, hukuken savunulamaz. Birden fazla branşta faaliyet gösteren federasyonlarda sezon esas alınırken bütün branşlar için sezon esas alınmalıdır. Branşlar için sezon belirlenirken federasyon farklı yılları sezon olarak esas alamaz. Bir başka anlatımla, faaliyet takvimi ile örtüşmediği takdirde o sezon tamamlanmış sayılır. Zira federasyon bir çeşit yarışma planlaması olan faaliyet takvimini gerçekleştirmiş olmalıdır.

Hukuki yarar konusu

Bazı delegelerin geçici delege listesine yaptıkları itirazda, delegesi oldukları kulübün yararı dışına çıkarak, hemen her konuda itiraz ettikleri görülmektedir. İtiraz edilen konu, temsilcisi olduğu Kulübün yararına ise, itirazda hukuki yarar vardır. Kulübüyle bağı olmayan konulardaki itirazının dayanağı olmadığı gibi, keza her kulüp veya delege geçici delege listesine itiraz etme hakkına sahip olup, bu itirazları yapmaları zaruri değil, ihtiyaridir. Bir başka delegenin kendisi veya delegesi olduğu kulüple ilgili olmayan konulardaki itirazı, itiraz hakkına sahip olanların tercihlerine de hukuki saldırı mahiyetinde olup, kabul edilemez. Nitekim Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulunun bu konuda aldığı pek çok kararda "ilgili kişilerin başvurusu olmadığından bahisle itirazın reddi"ne dair kararlar mevcuttur.

Delegenin ilgili kulüpte üye olup olmadığı

Bazı federasyonlarda delege hakkına sahip olan kulüplere federasyon başkanı ya da başkanlığa aday kişilerce nüfus kullanılarak, kulüp delegesinin re'sen belirlendiği ve bu kişilerce bildirilen kişilerin kulüp delegesi yapılarak, pazarlıklara konu edildiği ileri sürülmektedir. Derneğe üyelik ve bu üyeliğin Dernekler İl Müdürlüğü'ne yeni adıyla Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğüne tutulan dernek üye listesinde ismi olup olmadığı burada önemlidir. Yani üyelik prosedürü çalıştırılmadan doğrudan delege olarak belirlenmesi

hali, delegenin üye olmaması nedeniyle hukuken sakattır. Bu konuda bir düzenlemeye de ayrıca ihtiyaç bulunmaktadır.

Kapanmış Kulübün delege göndermesi

Faaliyetlere katılma nedeniyle delege gönderme hakkına sahip olan kulüp, herhangi bir sebeple kapanmış ve tescilli terkin edilmiş ise, o kulübün delege göndermesi imkânı bulunmamaktadır. Zira hukuken varlığı sona eren bir kulübün genel kurulda temsili mümkün değildir. Her şeyden önce, yönetim kurulunun toplanarak delege belirlemesi mümkün değildir. Buna ilaveten, delege belirlendiği tarihte Kulübün üyesi olan kişinin daha sonra kulüpten istifa ederek ya da ihraç edilerek kulüple bağı kesildiğinde, otomatikman delege sıfatı da sona erer. Zira delegelikle üyelik birbirine bağlıdır.

Noter kurası konusu

Bazı federasyonların ana statülerinde delege belirlenirken noter eliyle kur'adan söz edilmekte bazıları ise bazı maddelerinde noter kur'ası, bazı maddelerinde ise, sadece kur'adan söz edilmektedir. Bilindiği üzere, ana statüler ilgili federasyonların genel kurullarınca kabul edilen bir hukuki düzenlemedir. Bu düzenleme yapılırken, genel kurul üyelerinin bazı maddelerde noter kur'ası bazı maddelerde ise sadece kur'a şeklinde düzenlemeyi yeterli gördükleri anlaşılmakta olup, bütün kur'aların noter huzurunda yapılması gerektiğine dair üst normlarda da "Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik"³ aynı şekilde düzenleme yapıldığı görülmekle, bir zorunluluk yoktur. Bu nedenle, bütün kur'aların noter eliyle yapılması gerekmemektedir. Yol gösterici düzenleme ilgili federasyonun ana statüsü olup, buna göre hareket edilmesi gerekmektedir. Buna ek olarak, noter kur'ası haricinde yapılacak olan diğer kur'aların şeffaflık ve denetimin sağlanabilmesi açısından, genel kurula katılacak olan kulüplere duyurularak yapılması da gereklidir.

Danıştay kararının uygulanması konusu

Bilindiği üzere, 3289 sayılı Yasada Federasyon başkan adaylığı için gerekli şartlar belirlenmiştir. Yasa çıkartılırken bu şartlar arasında sayılan vergi ve SGK borcu olmaması gibi şartlar evvelce Anayasa Mahkemesince⁴ iptal edilmiştir. Daha sonra Bakanlık Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikle² adaylık başvuru ücreti ile delegelerin yüzde on beşinin aday teklif etmiş olmaları gibi şartlar eklendiği görülmüştür. Getirilen bu şartların Yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle Danıştay'a iptal davası olarak götürülmüş ve Danıştay 10. Dairesi Başkanlığı, başvuruyu yasada olmayan şartlar yönetmelik gibi daha alt düzeyde düzenlemelerle zorlaştırılmaz gerekçesiyle kabul

³ Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 19/07/2012 tarihli ve 28358 sayılı Resmî Gazete

⁴ Anayasa Mahkemesinin 14.02.2013 tarih ve 2011/63 E. 2013/28 K.sayılı kararı

etmiş ve itiraz merasimleri de tamamlanarak 23.06.2021 tarihinde karar kesinleşmiştir.⁵ Normlar hiyerarşisinde Yasa hükümleri, Tüzük, Yönetmelik, Ana Statü, Genelge ve Özelge gibi düzenlemelerin üstündedir. Bazı federasyonlar ana statüsü hükümlerini buna göre düzenlemiş ve iptal edilen şartları mevzuatından ayıklamış iken, bazıları ise bunu yapmamıştır. Danıştay kararının davalı mevkiinde yer alan Gençlik ve Spor Bakanlığı ise, Danıştay kararının uygulanması konusunda yol gösterici davranmamış ve spor federasyonlarına gönderdiği bir genelge ile Ana statünüzde ne yazıyorsa adaylarda onu arayın demiştir. Halbuki Anayasanın 138. maddesinde, "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." hükmünü göz ardı etmiş ve kararın uygulanmasından yana üzerlerine düşeni yerine getirmemişlerdir. Bu da bazı federasyonlarda aday olunamama sonucunu ortaya koyduğundan genel kurul iptal davalarının birbiri peşinden açılmaya başlandığı gözlemlenmektedir. Bu tür davaların asliye hukuk mahkemesi, istinaf mahkemesi ve sonra Yargıtay denetiminden geçerek karara bağlanması ve bu kararların kesinleşmeden icra edilememesi ise, hukuka aykırı iş üretme niyetinde olanlarının cesaretini artırmakta ve karar daha sonra kesinleşse bile bazı federasyonlarda olduğu gibi uygulanmamakta ve yargı bypass edilmektedir. Spor yargısının hızlı ve adil olabilmesi için, Spor Tahkim Mahkemesi'nin oluşturulmasında ve Tahkim kurallarına uygun şekilde taraflarında birer hâkim üye belirleyebildiği bir sistemin getirilmesinde acil ihtiyaç olduğu kaçınılmazdır.

2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde tek bir merkezi yapı tarafından yönetilen spor, spor federasyonu başkanlık seçimlerinde şeffaflık ilkesi doğrultusunda yönetim ilkelerine bağlı kalarak hareket etmeyi gerektirir. Türkiye'de spor federasyonlarının başkanlık seçimlerinde esas olan mevzuat, merkezi otoritenin etkinliği ve kontrolü ön plana alınarak sık aralıklarla değiştirilmekte üst yazılarla yönlendirilmektedir. Bu çerçevede yapılan seçimlerde görüş ayrılıkları ortaya çıkmakta ve çeşitli konulardaki uyuşmazlıkları nedeni ile seçimlerin mahkeme kararı ile iptali söz konusu olmaktadır.

Mevzuata göre alınan kararlar, sistemin doğru işlemesi şeklinde olmalıdır. Bu süreçte oluşturulan spor federasyonları başkanlık seçimleri mevzuatta oluşturulan kriterlerin amaca uygun olarak konulmasını gerekmektedir. Çünkü herhangi bir aksaklık meydana geldiğinde tüm sistem bundan etkilenecektir. Mevzuatın başarısı sistemde bir aksaklığa sebebiyet veren alanı bulmak yerine bu alanın önlenmesi

⁵ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 28.2.2019 tarih ve 2016/3333 E. 2019/831 K.sayılı kararı 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu, Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği

odaklı bir işleyiş içinde olması gerekmektedir. Ancak ülkemizde spor ve spor alanında alınan kararlarda devletin (siyasetin) vazgeçilmez olgusu (ağırlığı) olduğu bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. Sporun çeşitli alanlarında vuku bulan uyuşmazlıkların hızlı ve adil bir şekilde çözümlenmesi için Spor Tahkim Mahkemesinin oluşturulması ve tahkim kurallarına uygun şekilde taraflarında birer hâkim üye belirleyebildiği bir sistemin getirilmesine acil ihtiyaç olduğu görülmektedir.

KAYNAKLAR

- İmamoğlu, A.F., Karaoğlu, E., Erturan, E.E. (2007). Türkiye'de Spor Kulüplerinin Yapısal Nitelikler ve Temel Problemleri, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi, 12(3), 35-61.
- İmamoğlu, A.F. (1992). Fonksiyonel Açıdan Spor Yönetiminin Anlam ve Önemi, GÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 12(1), 24
- Fayol, H. (1967). General and Industrial Management, Publisher, London Pitman
- Köse, H.A. (2018). Amatör Sporlarda Seçim Oyunları. <http://www.sporhukuku.org.tr/wp-content/uploads/2018/06/Amatör-Sporlarda-Seçim-Oyunlari.pdf> (1 Aralık 2021).